

BULLETIN

van de Historische kring

HET LAND VAN HERLE

OPGERICHT 4 APRIL 1945

Twee-maandelijks tijdschrift ter versteviging van het contact tussen de historie beoefenaars en historie-belangstellenden, wonende in het oude Heerleener land

De Joodse Gemeenschap van Heerlen IN DE FRANSE TIJD

KORTE tijd geleden heeft de Heerlense Joodse gemeente de dag beleefd, dat haar in de bezettingstijd verweesde en deerlijk gehavende synagoge, na algehele restauratie, opnieuw kon worden ingewijd.

Achter een eenvoudige houten deur aan de Stationstraat, vlak tegenover het Royal-Theater, schuilt dit bedehuis tussen een witte muur van het hoofdkantoor der Staatsmijnen en de achtergevels van de winkels aan het begin van de Saroleastraat.

Toen het kerkgebouw in 1936 voor de rond 150 leden tellende Nederlands-Israëlitische gemeente werd gebouwd, lag ter plaatse het Joodse kerkhof. Van de nood — het ontbreken van een geschikt bouwterrein in de Heerlense binnenstad — een deugd makend, vroeg en verkreeg de Joodse gemeenschap destijds van de opperrabijn te Amsterdam de toestemming, tot het bouwen van de nieuwe synagoge boven het oppervlak van de gewijde plaats.

Als voorwaarde werd evenwel gesteld, dat het kerkhof met zijn oude graven van nog altijd zeer bekende Heerlense families, als zodanig ongeschonden moest blijven voortbestaan.

Bouwkundig zeer geslaagd werd dit in dier voege opgelost, dat de dodenakker behouden bleef als sousterrain van de synagoge.

Temidden van het grind, dat eens het kerkhof in de openlucht bedekte, staan daar nog steeds de grafstenen van weleer, op meer dan twee meter hoogte overkluisd door de betonnen vloer van het bedehuis en door ruime uitsparingen van de fundering in open verbinding met de buitenlucht.

Een natuurstenen trap van veertien treden geeft nu toegang tot het eigenlijk kerkgebouw.

Sinds de synagoge in 1936 in gebruik genomen werd — tevoren had de Joodse gemeenschap een klein bedehuis ongeveer ter plaatse waar nu de Dautzenbergstraat uitmondt op het Wilhelminaplein — hebben de begravingen plaats op een eigen onderdeel van de algemene begraafplaats aan de Akerstraat.

Van de vroegere gemeenschap hebben rond 100 medeburgers de tijd der bezetting niet overleefd; het aantal Joodse inwoners van Heerlen is thans nagenoeg gelijk aan hetgeen wij vonden voor de tijd van een andere overheersing — de franse van anderhalve eeuw geleden.

De franse revolutie gaf hun destijds wel de burgerrechten, maar eiste anderzijds, dat zij zich zouden aanpassen aan de burgerlijke stand, die hen dwong een vaste naam aan te nemen.

In verband hiermede laten wij — mede als bijdrage tot de geschiedenis van de Heerlense Joodse gemeente — hieronder datgene volgen, wat wij vonden over de Israëlitische families en hun naamsverandering, voorgeschreven door het franse bestuur.

In de herfst van het jaar 1808 telde de Joodse Gemeente te Heerlen 47 leden. Het aantal mannelijke personen bedroeg 26, dat der vrouwen en meisjes 21. Bij de mannen was het beroep van slager verreweg overheersend. Terwijl er twee van hen koopman waren en een schoolmeester, oefenden er 13 het slagersberoep uit. We kunnen daarom wel aannemen dat in de Napoleontische tijd in Heerlen het slagersbedrijf grotendeels in Joodse handen was.

Door de Heerlense burgemeester Jan Gerard Kemmerling werd de lijst opgemaakt van de Joodse inwoners, die zich ingevolge het Keizerlijk Besluit van 20 juli 1808 bij hem moesten melden om zo nodig, en dat gold voor de meesten, hun namen te doen veranderen. Van de 47 toen in Heerlen aanwezige personen veranderden er 30 van voornaam en achternaam, 12 enkel van achternaam en 2 enkel van voornaam. Drie veranderden noch van voornaam, noch van achternaam. Onveranderd bleven de op de lijst voorkomende familienamen Coopman, Hertog en Wolff. De aanmeldingen hadden plaats tussen 26 oktober en 4 dec. 1808.

Wat was er eigenlijk aan de hand met deze verplichte naamsverandering, aan de Joodse burgers opgelegd? Het betrof hier geen blijk van discriminatie of haat jegens een bepaalde volksgroep, maar eigenlijk een logisch gevolg van andere bestuursmaatregelen.

Na de definitieve vestiging van het Franse bestuur — dit geschiedde te Heerlen in 1794 — volgden een hele reeks wetten en besluiten. Onder anderen werd ook de „Burgerlijke Stand” ingevoerd, waarbij werd bepaald dat opgave van geboorte, huwelijk en overlijden voortaan aan een daartoe aangewezen bestuursambtenaar of diens plaatsvervanger diende te worden gedaan waarbij een en ander door deze in daartoe bestemde registers zou moeten worden ingeschreven.

In de praktijk deden zich moeilijkheden voor bij het gebruik der voornamen, omdat de wet de keuze daarvan niet meer vrijliet.

Deze wet van 11 Germinal, jaar 11, (1 april 1803) bepaalde welke voor-

namen nog slechts in de geboorteregisters mochten worden ingeschreven en wat bij aanvraag om naamsverandering diende te geschieden.

Artikel I van de wet luidt in vertaling:

„Te rekenen vanaf de afkondiging van deze wet zullen slechts als voornamen kunnen worden toegelaten in de registers van de Burgerlijke Stand, bestemd om de geboorte der kinderen vast te stellen, de namen in gebruik in de verschillende kalenders en die van personen bekend uit de oude geschiedenis; het is aan de staatsambtenaren verboden een andere naam in hun akten op te nemen.”

Voor een bepaalde groep, en wel de Joodse burgers, was de wet niet zonder meer uitvoerbaar. Zij voerden dikwijls heel andere voornamen en dat van eeuwen her. Ook werden achternamen als voornamen gebruikt. Het was bij hen geen algemene gewoonte vaste achternamen aan te houden.

Bezien we de oorspronkelijke Joodse namen op de hieronder volgende lijst van het jaar 1808, dan kunnen de volgende gevallen worden onderscheiden:

I Vreemde voornamen, die geen geslacht aanduiden:

„Seligman Hitsel,” een vrouw en „Seligman Cohen,” een man.

II Vreemde voornamen van vrouwen, die elk op zich wel min of meer vrouwelijk aandoen: „Schön Kahn,” „Meerle Coopman,” „Froona Huyman,” „Edle Isac,” „Bloem Marckx.”

III Dubbele voornamen: Kinderen die naast hun eigen voornaam nog de voornaam van hun vader droegen:

Vader „Marckx Brunswick”; zoons „Godfried Marckx Brunswick,” „Eleasar Marckx Brunswick,” „Abraham Marckx Brunswick” en „Salmon Marckx Brunswick”; dochters „Rosa Marckx,” „Sara Marckx” en „Judith Marckx Brunswick.”

IV Afwijkende familienamen in een en hetzelfde gezin. Bij vader en kinderen, en bij de kinderen onderling — de voornaam van de een is de achternaam van de ander: Vader wijlen „Huyman Coopman,” zoon „Coopman Huyman,” dochters „Meerle Coopman,” „Judith Coopman” en „Sara Coopman.” Vader „Seligman Cohen,” zoons „Jacques Michel Cohen,” „Huyman Zeligman” en „Meyer Zeligman.”

Bij vader en kinderen — de voornaam van de een is de achternaam van de anderen: Vader „Simon Herts,” dochter „Jetje Simon,” zoons „Hertz Simon,” „André Simon,” „Abraham Simon” en „ Jacques Simon.”

Bij verschillende families — de voornaam van de een is de achternaam van de ander: „Huyman Zeligman,” „Coopman Huyman” en „Froona Huyman.”

V Familienamen ontleend aan Oud-Testamentische namen zoals Mozes, Levi en Isaac: „David Moise,” „Els Moise,” „Rachaël Levi,” „Edle Isac,” „Sophie Moijses,” „Nathan Moijse.”

Is het verwonderlijk dat men aan deze voor de bestuursuitoefening verryaring stichtende toestand op het gebied van naamgeving een einde ging maken?

Tijdens het voorafgaand bewind van het Hollands bestuur te Heerlen werden de geboorten en overlijdens slechts kerkelijk geadministreerd. Alleen de huwelijken van niet-joodse burgers moesten vóór hun voltrek-

king worden ingeschreven door de predikant, die namens de Staat de huwelijksregisters bijhield.

Het Franse bestuur trok voor alle onderdanen de inschrijving van geboorte, huwelijk en overlijden geheel aan zich.

De Joodse burgers konden van de betreffende regelingen niet uitgezonderd blijven. Dus diende hun wijze van naamgeving, die zoals we zagen dikwijls verwarrend was, aan die van de andere burgers te worden aangepast. Dit geschiedde tenslotte door middel van een besluit van Keizer Napoleon, van 20 juli 1808.

Aan dit Keizerlijk besluit was reeds voorafgegaan een schrijven van de Prefectuur van het Departement van de Nedermaas, te Maastricht, aan de Burgemeester van Heerlen, gedateerd 9 mei 1808, met, in vertaling, de volgende inhoud:

„De Prefect, lid van het Legioen van Eer;
aan de burgemeester van Heerlen;

Ik zend U het model van een lijst, die de opsomming moet bevatten van de Rabbijnen en van 25 notabelen van de Joodse Godsdienst, die het belangrijkste en het aanbevelenswaardigst zijn van degenen die hun woonplaats in Uw gemeente hebben. Ik verzoek U deze lijst spoedig in te vullen en ze mij met de meest nauwkeurige inlichtingen terug te zenden. (Getekend - Roggieri).”

Op 21 september 1808 werden door de Prefect van de Nedermaas nadere voorschriften gegeven over de wijze waarop de naamsverandering der Joden diende te geschieden:

„Prefectuur van het Departement van de Nedermaas.
Uittreksel uit de Registers der Besluiten.

Maastricht, de 21 september 1808.

De Prefect, lid van het Legioen van Eer,
Gezien

1e Het Keizerlijk decreet van de 20 juli 1808, dat aan de Joden die geen vaste Familiennaam en voornaam hebben de verplichting oplegt deze aan te nemen;

2e De Instructie van Zijne Excellentie de Minister van Binnenlandse Zaken van de 8 september 1808;

Besluit als volgt:

Artikel I.

Een gezegeld register in duplo, geparafeerd door de President van de Rechtbank van Eerste Aanleg van het Arrondissement, zal worden geopend op het Gemeentehuis van iedere gemeente waar Joden zijn, om de verklaring op te nemen van al de Joden die Frans zijn en die in de artikelen I en V van het Keizerlijk Besluit van de 20 juli 1808 worden aangeduid.

Artikel II.

Iedere Meerderjarige zal zelf zijn Verklaring moeten afleggen; de vaders, en als zij afwezig zijn de moeders, zullen ze afleggen voor hun minderjarige kinderen; de voogden voor hun pupillen.

Artikel III.

De oudste zoon zal gehouden zijn de familiennaam van zijn in leven zijnde vader te nemen. De meerderjarige broers en zusters, wier vader en moe-

der zijn overleden, zullen allen dezelfde familienaam aannemen.

Artikel IV.

De verklaring zal in deze bewoordingen worden afgelegd:

„Voor ons Burgemeester van de Gemeente, Kanton, Arrondissement, Departement, heeft zich aangemeld, die verklaard heeft de naam te nemen voor familienaam en die van als voornaam en heeft met ons getekend de 1808.

Artikel V.

Deze formule zal dezelfde zijn voor de Joden die in het geval vermeld bij artikel V van het Keizerlijk Besluit verkeren terwijl het woord behouden in de plaats komt van het woord nemen.

Artikel VI.

Dezelfde formule zal worden nagevolgd door de vaders of bij hun afwezigheid, door de moeders van minderjarige kinderen en door de voogden, met de volgende wijziging: die verklaard heeft te geven aan Baruch of Sara zijn/haar minderjarige zoon of zijn/haar minderjarige dochter, of zijn/haar pupil, geboren te, de, de familienaam van en de voornaam van enz.

Artikel VII.

In de beide registers zal een afzonderlijke verklaring voor iedere persoon worden afgelegd en opgenomen; iedere verklaring zal door de Burgemeester en de aangever worden getekend.

Artikel VIII.

Gezegelde registers om de verklaringen op te nemen zullen worden gezonden aan de Burgemeesters van Beek, Elsloo, Eysden, Valkenburg, Gulpen, Hamont, Heerlen, Houthem, Lanaken, Maastricht, Mechelen, Meerssen, Schimmert, Stein en Vaals, de gemeenten waar nu alleen Joden gevestigd zijn.

Artikel IX.

In het geval dat buitenlandse Joden zich later in andere gemeenten zouden komen vestigen, zullen de burgemeesters van die gemeenten zich tot de Onder-Prefecten wenden om de nodige registers te verkrijgen, wanneer er verklaringen op te nemen zullen zijn. Vanaf heden zal het zelfde gebeuren voor wat betreft niet in het voorgaand artikel genoemde gemeenten, waar zich Joden bevinden die er zich gevestigd hebben.

Artikel X.

Het Keizerlijk Besluit van de 20 juli 1808 en een uittreksel van de wet van de 11 Germinal jaar 11 zullen als vervolg op het onderhavig besluit van de Prefect worden gedrukt.

De Prefect : Roggieri.

Hoe bij een eventuele naamsverandering gehandeld diende te worden was de burgemeesters nu wel duidelijk gemaakt. Maar welke Joden vielen onder artikel V van het Keizerlijk Besluit, m.a.w. wie was dienaangaande van naamsverandering vrijgesteld? In een begeleidend

schrijven bij het toezenden van de registers gaf de Prefect hierover nog zijn zienswijze. Dit geschiedde op 16 oktober 1808:

„De Prefect, Lid van het Legioen van Eer,
aan de burgemeester van Heerlen.

Mijnheer, ik zend U: 1e een tweede exemplaar van mijn besluit van 21 september dat betrekking heeft op de uitvoering van het Keizerlijk Besluit van de 20 juli 1808 aangaande de namen en de voornamen van de Joden;

2e Twee gezegelde registers, geparafeerd door de president van de rechtbank van eerste aanleg, bestemd om de vereiste verklaringen van de Joden op te nemen.

Volgens de laatste telling van de Joodse bevolking moeten er zich in Uw Gemeente 40 personen van deze Godsdienst bevinden en naar dit aantal zijn de registers die ik U zend opgemaakt. De prijs van deze registers zal in rekening worden gebracht van de begroting voor het jaar 1809, zoals het met betrekking tot de gewone registers van de Burgerlijke Stand gebruikelijk is.

U zult bemerken dat men aan de Joden niet moet toestaan een naam van een stad als familienaam te nemen. De uitzondering vervat in artikel V schijnt me toe alleen de Joodse bankiers te betreffen en hen die een belangrijke en omvangrijke handel drijven omdat slechts ten opzichte van hen de naamsverandering wezenlijke nadelen zou kunnen hebben. Mijnheer, U zult de Joden aansporen om zich te haasten met het afleggen van hun verklaringen. Hun belang staat op het spel, omdat zij tot dat ogenblik niet de nieuwe vergunningen zullen ontvangen die zij nodig hebben om hun handel voort te zetten.

Daar artikel VII van het Keizerlijk besluit voorschrijft de Joden die niet binnen de termijn van drie maanden hun verklaringen zouden hebben afgelegd, uit Frankrijk te verwijderen, zult U mij wel in de loop van januari aanstaande willen toezenden een in kolommen ingedeelde staat die voor ieder individu van de Joodse godsdienst zal aangeven:

1e De oude naam die hij droeg, 2e zijn oude voornaam, 3e zijn leeftijd, 4e zijn beroep, 5e de naam en de voornamen die hij genomen of behouden heeft, 6e de naam van de persoon die de verklaring heeft afgelegd.

U zult bij deze staat, die een overzicht zal geven uit Uw registers, een andere staat voegen, die de meerderjarige Joden omschrijft die de vereiste verklaringen niet zouden hebben afgelegd.

Ik verzoek U mij de ontvangst te berichten van dit schrijven en van de stukken, die er zijn bijgevoegd. Getekend: Roggieri.”

De aan de Joden opgelegde naamsverandering en aanneming van vaste familienamen schijnt in Heerlen zonder noemenswaardige tegenstand te zijn verlopen. Alhier werden geen Joden tot vertrek gedwongen.

Op de hierna volgende, bewerkte doch volledige lijst komen namen voor, die aan oudere Heerlenaren goed bekend zijn:

Meyer Joseph Kahn, geboren 28 augustus 1740, oud 68 jaar, slager; nam de namen Joseph Kosten aan op 26 oktober 1808. (Deze Meyer Joseph Kahn heette eigenlijk Cohen met zijn achternaam. Op 1 Frimaire van het elfde jaar van de Franse Republiek (22 november 1802) deed hij aan-

gifte van overlijden van zijn vader — Joseph Nathan Cohen, ook slager van beroep, alhier wonende, oud 102 jaar, geboren te Tabor in Bohemen, als zoon van Nathan Myer Cohen en Rachel wier achternaam niet meer bekend was. — Deze en de hierna volgende tussen haakjes geplaatste bijzonderheden zijn ontleend aan de registers van de Burgerlijke Stand, aanwezig in het Rijksarchief te Maastricht.—)

Schön Kahn, minderjarige dochter van Meyer Joseph voorn. en geboren te Heerlen 1 juli 1789, oud 19 jaar, ongehuwd; zij heette voortaan Jeanne (Johanna) Kosten. De aangifte geschiedde op 26 oktober 1808 door haar vader, die tekende in Hebreeuwse letters.

= Moyses (Mozes) Herts, geboren 22 februari 1759, oud 49 jaar, slager noemde zich 26 oktober 1808 Servais (Servaas) Hertog. Hij kon niet schrijven. (20 Nivose jaar 9 - 10 januari 1801 — was hij getuige bij de inschrijving van de geboorte van Joanna, dochtertje van Seligman Cahn = Cohen, 62 jaar en van Reggel = Rachaël Levi. Zijn naam werd toen geschreven: Moises Hiertz. Het betreffende dochtertje overleed 2 Germinal jaar 10 — 23 maart 1802 —.)

= Joseph Huyman, geboren 25 juni 1764, slager, oud 44 jaar, noemde zich 26 oktober 1808 Joseph Hermans. Hij tekende Jos. Hermans.

= Simon Herts, geboren 4 mei 1767, oud 41 jaar, slager, nam op 26 oktober 1808 als familienaam de achternaam van zijn echtgenote aan en noemde zich nu Simeon Hertog. Hij tekende in Hebreeuwse letters.

= Jeanne Hertog, vrouw van Simeon voornoemd, geboren 10 januari 1778, 30 jaar en zonder beroep, behield haar naam Jeanne Hertog; zodoende bracht deze naamsverandering de minste kans op verwarring met zich mee. Aangifte hiervan geschiedde eveneens op 26 oktober 1808. De handtekening was onleesbaar. (In de registers van de Burgerlijke Stand komt haar naam evenwel anders voor.) Thans volgen hier de vijf kinderen van dit ouderpaar:

= Jetje Simon, geboren te Heerlen 5 juni 1798, oud 10 jaar; nieuwe naam Judith Hertog.

= Hertz Simon, geboren te Heerlen 20 oktober 1800, oud 8 jaar; nu Simeon Hertog.

= André Simon, geboren te Heerlen 30 december 1802, oud ongeveer 6 jaar; nu André Hertog.

= Abraham Simon, geboren te Heerlen 29 januari 1804, oud 4 jaar; nu Abraham Hertog. (De data kloppen niet altijd met die van de Burgerlijke Stand. In dit geval vermeldt deze als geboortedatum 23 januari 1806.)

= Jacques Simon, geboren te Heerlen 12 juni 1808, oud 4 maanden; nu Jacques Hertog. Deze verschillende verklaringen van naamsverandering werden afgelegd door de vader Simeon Hertog, die tekende in Hebreeuwse letters, op 28 oktober 1808.

= Michel Eleasar Cohen, geboren 6 mei 1740, oud 68 jaar, slager, verklaarde voortaan te willen heten Michel Canter. Hij deed aangifte op 26 oktober 1808 en tekende Michel Canter. (Zijn eerste echtgenote overleed omstreeks 1780 en heette Rose (Rosa) Philips. Zijn tweede echtgenote was Fleur (Flora) Marc. Michel Canter overleed alhier op 16 september 1821. Als zijn leeftijd werd toen opgegeven 83 jaar; volgens de opgave van 1808 was dit 81 jaar.)

(Wordt vervolgd)

JO HORST

Imstenraadse Bijdragen

III

GENEALOGIE DER FAMILIE VAN IMSTENRAEDT.

Bronnen:

- 1 Le FORT, Geschreven genealogieën, serie in hs, deel I, t. XII, 53-55.
Rijksarchief te Luik.
- 2 A FAHNE, Geschichte der Kölnischen, Jülischen und Bergischen Geschlechter, Bd I, 186 vv.
- 3 A. de RYCKEL, La cour féodale de l'ancien duché de Limbourg, in Bulletin de la Soc. d'art et d'histoire du diocèse de Liège, t. IX (1895) 303-4.
- 4 Dezelfde, Les fiefs du comté de Dalhem, ibidem t. XVII (1908) 271-384 passim, speciaal 331 en volgende.
- 5 E. VRIJDAG, De voogdij van Mere (thans Mheer), Maasgouw, t. 64 (1950) 6-8.

1 Kanunnik Le Fort schreef zijn genealogieën bijeen in de eerste helft der achttiende eeuw. Zijn bronnen geeft hij niet aan. Hij begint de genealogie Imstenraedt met degene die de erfdochter van Mheer getrouwd heeft, doch van deze en zijn twee opvolgers wist hij blijkbaar niet de naam. Wel gaf hij de namen der echtgenoten. Op de vierde plaats zette hij Johan (die op de derde had moeten staan), sloeg Gerard, die hem blijkbaar niet bekend was, over en noemde Winand zoon van Johan. Doordat hij Johan te ver naar achteren schoof maar de naam der echtgenote van Gerard op de juiste plaats liet staan, stichtte hij een verwarring die alle volgende schrijvers overnamen. De andere namen die Le Fort geeft, zullen we overnemen, doch onder het voorbehoud der onkontroleerbaarheid. Retroacta van de burgerlijke stand van Mheer zijn er slechts vanaf 1634. Dat is voor ons dus te laat.

2 Fahne steunt blijkbaar mede op Le Fort en geeft verder een veel uitgebreider genealogie. Hij had intussen Gerard van Imstenraedt gevonden en plaatste hem op de derde (door Le Fort opengelaten) plaats. Zo werd Gerard de vader van Johan (wiens zoon hij in werkelijkheid was) en echtgenote van zijn eigen moeder. Is dit al bedenkelijk uit een oogpunt van huwelijksmoraal, ook van historisch standpunt kan men dat niet aanvaarden. De latere schrijvers namen deze fout minstens impliciet over en daarvan stamt de steeds weer herhaalde dwaling dat Gerards grootvader met de erfdochter van Mheer gehuwd was, terwijl het in werkelijkheid zijn overgrootvader was. Zo vinden wij de bewering bij Eversen en Meuleners in hun studie over de Limburgse gemeentewapens, bij Goossens in zijn aantekeningen op het nekrologium van Hoogcruts en bij de Crasier in zijn Dictionnaire (1). Deze laatste had intussen reeds ontdekt dat Gerard en Johan van plaats moesten ruilen en liet hun dat ook doen, maar hij liet ook de echtgenoten wisselen, zodat die dwaling bevestigd en de verwarring nog vergroot werd. Elders noemt hij Agnes Huyn weer de moeder van Winand van Imstenraedt. Het is niet duidelijk of hij zelf

de konklusie voorzien heeft dat Gerard en Winand dan broers zouden zijn geweest, terwijl zij in werkelijkheid vader en zoon waren. Een tweede vergissing van de Crassier zullen we aanstonds in de genealogie bespreken.

3-4 De Ryckel baseerde zijn lijsten op de officiële gegevens. Van elk leen, dus ook van Mheer, gaf hij in kronologische volgorde de leenverheffers en zo kunnen we een bijna volledige tabel samenstellen door de lijsten van de hoven van Limburg en Daelhem te combineren.

5 Van de Ryckels werk heeft Vrijdag gebruik gemaakt en het verder aangevuld met van elders verkregen gegevens. Men vindt ze bijeen in zijn boven aangehaalde bijdrage. Daar dit artikel vrij kort is, zal ik het steeds aanhalen met de naam van de auteur en slechts als het nodig is de bladzijde of de voetnoot er bij voegen.

De eerste groep van Le Fort tot en met de Crassier, zullen wij gebruiken als aanvulling. De Ryckel en Vrijdag zullen ons punt van uitgang zijn. Van al de volgende beweringen worden verder geen referenties meer gegeven als het niet strikt nodig is. De van elders bekende gegevens zullen eventueel met referenties worden aangehaald. Zo zijn dan hopenlijk en de betrouwbaarheid en de leesbaarheid voldoende gegarandeerd. Nog een laatste opmerking. Daar er vele Jannen in de volgende lijst zullen voorkomen, was het eigenlijk mijn bedoeling hen een rangcijfer te geven, zoals men dat bij vorsten doet. Daartegen rezen echter twee bezwaren. Vrijdag geeft de eerste voogd in Mheer het cijfer I.

Daarvoor zijn er echter al minstens twee Jannen bekend. Wijk ik nu van Vrijdags volgorde af, dan kan er verwarring ontstaan. Omdat bovendien het aantal voorgaande Jannen niet volstrekt zeker is, leek het me beter geheel van rangcijfers af te zien en die van Vrijdag tussen haken aan te geven. Voor de voogden van Mheer blijven zij immers van kracht.

Nu volgt dan de stamboom.

I JOHAN beschouwen we dan als de stamvader, terwijl we in het midden laten of hij zelf Imstenrade bezeten heeft en of hij zich er naar genoemd heeft. Voor zijn afkomst verwijs ik naar de vorige bijdrage.

II STEVEN DRIESCH ± 1386 noemde zich zeker van *Emsenrode*. In de aangegeven tijd verhuisde hij de hoeve van Imstenrade en later nog de hoeve Soureth op de Beitel (bij Simpelveld). Meer valt er van hem niet te zeggen.

III JOHAN van Imstenrade wordt in 1405 vermeld als leenman van het graafschap Daelhem. De lijst waarop Johan genoemd wordt bevat wel de namen, maar geeft geen nadere aanduidingen. De Ryckel zal deze Johan onder Mheer geplaatst hebben omdat daar later zijn naamgenoten heersten. Maar er wordt *niet* gezegd dat deze Johan voogd was. De Crassier vatte het echter wel zo op. Ziende dat daarna twee telgen uit de familie van Libeek voogd waren, verklaarde hij zonder enig bewijs dat deze Libeeks eigenlijk Imstenraedts waren. Dit wordt door niets bewezen, maar wel door sommige gegevens tegengesproken. Tot zijn verontschuldiging moet gezegd worden dat de opgave van de Ryckel inderdaad mis-

leidend is. Intussen weten we niet hoe deze Johan in de genealogie past. Ik vermoed dat hij een zoon van Steven Driesch was, maar bewijzen heb ik er niet voor. Evenmin voor het vermoeden dat hij de vader van de later voogd Johan (I) was.

Nu ontgaat ons immers de lijn. In 1471 vinden wij een *Werner van Imstenraedt* als leenman van de Wijngaardshof in de Koningsbeemd. Later nog een Mathys († vóór 1537), doch wij kunnen dezen niet thuis brengen. Het is daarom beter ons niet aan ongefundeerde vermoedens te wagen. Na hun dood is het goed (weer) in de hoofdlinie gekomen, wel een bewijs dat zij van dichtbij verwant waren. Met de verbintenis in Mheer komen wij op vaste bodem.

IV JOHAN (I) van Imstenraedt huwde vóór 1487 met Berbe van Libeek, wier vader, Reynson, voogd was in Mheer. Over deze erfenis is in de tweede bijdrage uitvoerig genoeg gesproken. Johan volgde zijn schoonvader in de voogdij op in 1487. Sindsdien was het kasteel Mheer de zetel van de familie van Imstenraedt. Johan (I) overleed vóór 1498. Uit zijn huwelijk met Berbe van Libeek is slechts één kind bekend:

V JOHAN (II), die zijn vader kort vóór of in 1498 is opgevolgd. Hij was in 1487 gehuwd met Guda van Kestelt en overleed kort vóór of in 1528. Van de kinderen uit dit huwelijk kennen wij er twee met zekerheid: 1 *Johan* die volgt.

2 *Catharina*, van wie Le Fort en Fahne wel het bestaan, maar niet de naam kenden. Zij huwde in 1501 met Johan van Hochkirchen, schepen van Aken en burgemeester aldaar, later nog drost en ambtman van Randenraedt. Zij overleed reeds vóór 2 oktober 1512 (2).

Wij weten dat Johans zoon, Johan (III) ± 1492 geboren moet zijn (Vrijdag, noot 11 en 12). Daarom vermoed ik dat we nog twee Imstenraeds als kinderen van Johan (II) en Guda kunnen noemen, twee die noch Le Fort, noch Fahne vermelden, namelijk twee religieuzen in Sinnich.

3 *Heriberta* van Imstenraedt werd op 6 februari 1509 in Sinnich opgenomen. Zij zal toen dus rond de twintig geweest zijn of nog jonger, zodat haar geboortejaar niet ver van dat van Johan (III) afligt.

4 *Maria* van Imstenraedt, die in 1515 priorin werd en in 1556 werd afgezet wegens haar hoge ouderdom, kunnen we eveneens geboren veronderstellen in het eind van de vijftiende eeuw, zodat ik geneigd ben ook haar een zuster van Johan (III) te noemen. Van haar wordt immers uitdrukkelijk gezegd dat ze uit Mheer afkomstig was (*Maria Emsenraedt filia de Meer*). In een akte van de priorij Sinnich verschijnt ze zelfs als een tante van Gerard van Imstenraedt. Maar dit stuk is niet helemaal onverdacht. In de volgende bijdrage zullen we op deze religieuzen terugkomen.

VI JOHAN (III), ± 1492 geboren, volgde omstreeks 1528 zijn vader op. Van hem kunnen wij wel een en ander vertellen. In 1537 verhief hij voor het hof van Valkenburg de hoeven Imstenrade, Eysderbosch; in 1554 de hof Overstrijthagen; in 1557 de Wijngaardshof. Johan was ± 1514

gehuwd met Maria (de ouderen zeggen Margareta) van Strijthagen. Volgens Vrijdag leefde Johan (III) nog in 1569. Dat lijkt me twijfelachtig. Reeds in 1564 werd Mheer een heerlijkheid en Gerard van Imstenraedt de eerste heer. Zou hij dat geworden zijn als zijn vader nog leefde? Bovendien werden enkele familiegoederen in 1567 voor het hof van Valkenburg verheven. Dat wijst er wel op dat er een nieuwe leenman gekomen moet zijn. Het lijkt me daarom aannemelijker dat Johan (III) vóór 16 april 1564 overleden is. Volgens Vrijdag leefde zijn echtgenote nog in 1576. Uit het huwelijk van Johan en Maria is slechts één kind bekend, dat volgt.

VII GERARD van Imstenraedt maakte grote promotie. Op 16 april 1564 werd Mheer verheven tot heerlijkheid (wat dit precies inhield, laten we nu buiten beschouwing) en voor de som van 390 gulden verpand aan Gerard, die daarmee eerste heer van Mheer werd (3). Desondanks wordt hij nog meermalen erfvoogd genoemd. Uit de lijsten der leenverheffingen van Valkenburg, zoals Habets die geeft, zou men opmaken dat Gerard en zijn zoon Winand de familiegoederen aanstonds gedeeld hebben. Op 19 oktober verhief Gerard de hoeven Wijngaardshof en Eysderbosch, Winand daarentegen Overstrijthagen en half Imstenrade. Doch dit zou eens nader onderzocht moeten worden.

Gerard heeft niet lang van zijn nieuwe waardigheid genoten. Hij overleed reeds in september 1572. Over de dag van de maand bestaat verschil van mening. De grafzerk in Mheer geeft VI, maar het lijkt er op dat één of zelfs enkele letters verdwenen zijn. Vrijdag leest VII. Het nekrologium van Hoogcruts geeft 10 september en dat van het munster van Roermond 6 september. We moeten niet te veel kracht aan die gegevens toekennen. Het is best mogelijk dat Hoogcruts zijn verjaardag op een andere dag vierde, omdat zulks beter uit kwam.

Het zo juist aangehaalde nekrologium (of dodenboek) van Hoogcruts zegt aldus (vertaald):

Gedachtenis van de edele heer Gerard van Emstenraedt van Meer, onze begunstiger, die ons drie Filipsdaalder vermaakt heeft (4).

Het nekrologium van het munster:

(Op 6 september) overleed Gerard van Imstenraedt, heer in Mher, de vader van Agnes van Imstenraedt, onze medezuster, van wien (Gerard) de broederschap van Onze Lieve Vrouw (dat wil hier zeggen het konvent) een goudgulden gekregen heeft en elk der maagden een pint wijn en een bewerkte kaars. Anno MDLxxij (5).

Een dergelijke stichting doet ons misschien wat vreemd aan, in vroeger eeuwen echter was dat heel gewoon. Volgens de aloude opvatting der Kerk kan men zijn zondenschuld uitboeten door vasten, gebed en aalmoezen. De liturgie van de Grote Vasten is daar vol van. Aalmoezen in de vorm van de juistgenoemde stichting kwamen zeer veel voor. Niet alleen was het een echte aalmoes, maar bovendien werden degenen die er van genoten vanzelf aan de doden herinnerd en aangespoord voor hen te bidden. We zullen aanstonds nog een voorbeeld tegen komen.

Gerard was gehuwd met Agnes Huyn van Amstenraedt. Zij overleed op 14 februari kort na 1600. Het jaartal is op de steen niet meer te lezen. Vrijdag maakt er 1604 van. Gerard en Agnes zijn in de oude kerk van Mheer begraven. Met de vroegere voogden zal dat ook wel het geval geweest zijn, maar daar zijn geen aanwijzingen meer van bewaard. Toen in de vorige eeuw de oude kerk door een nieuwe vervangen werd — op dezelfde plaats — heeft men de nog bewaarde grafzerken in de muren van de nieuwe kerk ingemetseld. In de oude hadden die van Gerard en Winand in de vloer gelegen, zodat zij zeer beschadigd en afgesleten zijn. De steen van Gerard en Agnes bevindt zich nu in de familiekapel der kasteelbewoners, rechts van het priesterkoor, tegenover de sacristie. De steen, ongeveer 2.5 x 1 meter is aangebracht in de zuidelijke muur. Zij draagt de beeltenis van beide echtelieden. Boven hun hoofden staan de familiewapens van Imstenraedt en Amstenraedt (het slangenkopkruis). Links en rechts vindt men een kolom met familiewapens. Aan het voeteneind staat de volgende tekst:

HIER LIGT BEGRAVEN DER EDLER UND
 ERENTFESTER GERHART VAN IMSTEN-
 RAEDT ERFVOICHT UND HER TOT
 MEHR: IS GESTORVEN INT IAER
 UNS HEREN MDLXXII DEN VI.. SEPTE
 MBRIS UND DIE EDELE EREN (DO) CHENSAME
 AGNES VAN AMSTENRAED..... ELCHE
 STARF INT IAER MCCCCCC
 UND..... DEN XIII FEBRUARY.

Vrijdag leest ten onrechte 4 februari. De vreemde wijze om het woord september en het sterfjaar van Agnes aan te geven is te wijten aan de behoefte de leemten op te vullen.

Uit het huwelijk van Gerard en Agnes zijn ons meerdere kinderen bekend (volgorde naar Le Fort):

1 *Winand*, die volgt.

2 *Maria*, alleen door Le Fort vermeld. Volgens hem was zij gehuwd met Winand van Leerodt († 9 nov. 1601) en overleed zij op 11 november 1616.

3 *Anna*, eveneens door Le Fort genoemd, volgens wien zij gehuwd was met Gerard de Horion, en overleed op 30 maart 1620.

4 *Agnes*, abdis van Roermond, die in de laatste bijdrage ter sprake zal komen.

5 *Maria*, die in 1556 vermeld wordt als novice in Sinnich. Le Fort noemt haar niet. We zullen haar nog tegenkomen in onze laatste bijdrage. Moeten we nu twee dochters met de naam Maria aannemen of zou de jonge non later uitgetreden en gehuwd zijn? We komen er nog op terug.

6 Volgens Vrijdag was er nog een tweede *zoon*, wiens naam hem niet bekend was. Hij verwijst daarvoor naar het Register der Keurkeulse Mankamer te Heerlen 1550-71, fol. 98. Het is mogelijk dat hier van een bastaard sprake is, die een nieuwe zijlinie in het leven geroepen heeft. Daarvoor verwijs ik eveneens naar de laatste bijdrage.

VIII WINAND van Imstenraedt bezat volgens Habets reeds tijdens het leven van zijn vader Overstrijthagen en half Imstenrade. Na de dood van zijn vader verhiel hij de Wijngaardshof (1581) zowel voor het Heerlense als het Hoensbroekse deel. Van een verheffing van Eysderbosch door Winand, wordt geen melding gemaakt. Verder weten we reeds uit de tweede bijdrage dat hij een hoeve te Gronsveld bezat.

De toegenomen welstand der familie wordt het best geïllustreerd door de grootscheepse bouw van het kasteel in 1612. In 1609 was het Twaalfjarig Bestand gesloten en Winand profiteerde daarvan om zijn eigen veiligheid te verzekeren. Tot dan toe bestond het „huis” Mheer uit het grijze bouwwerk van de veertiende eeuw, d.w.z. de zuidelijke vleugel van het tegenwoordige kasteel. Men meent dat deze bouw weer teruggaat op een oudere, misschien zelfs romeinse nederzetting. Winand heeft het gebouw aanmerkelijk uitgebreid: twee vleugels werden bijgebouwd in de stijl van zijn tijd, zodat de ontstane bouw een hoefijzervorm vertoonde met de open zijde naar het Oosten. Twee geheel gelijke torens versterkten beide uiteinden van de noordvleugel. In het tegenwoordige kasteel vindt men deze uitbreiding terug in heel het westelijk deel met de hoge daken. In later eeuwen is er veel aan veranderd en bijgebouwd. De toren op de noordwesthoek is verdwenen en na de vorige oorlog is aan het geheel een voorbouw toegevoegd, die er min of meer een sprookjesslot van gemaakt heeft. De romantische tierlantijntjes steken wel erg af tegen de forse en strakke lijnen van het oude deel. Ten oosten en tegenover het woonhuis werd door Winand een enorme hoeve gebouwd, geheel in vestingvorm, met de open zijde naar het kasteel. Op de noordoosthoek werd een zware toren geplaatst, juist daar waar de steile helling naar het dorp Mheer begint. Boven de inrijpoort prijkt het alliantiewapen Imstenraedt-Bongart met het jaartal 1612 en de (kennelijk) later aangebrachte spreuk der Loë's: *Sit pax inviolata tibi*, de ongestoorde vrede weze met u. Voor deze nieuwe hoeve heeft de oude laathof, de zogenaamde Eigenhof plaats moeten maken. Nadien wordt er dan ook niet meer over de rechten en plichten van deze laathof gesproken.

In deze nieuwbouw met zijn diverse versterkingen kon Winand zich veiliger voelen, als de vijandelijkheden zouden worden hervat. Hij heeft geen gelegenheid meer gehad de deugdelijkheid van zijn woonhuis te controleren, want het jaar nadat de vijandelijkheden werden hervat, overleed hij, na een bestuur van juist vijftig jaar.

Nog kunnen wij een feit verhalen uit Winands politieke carrière in dienst van zijn vaderland Daelhem. In 1617 namelijk tekenden hij en de abt van Godsdael (Valdieu) als leden van de Staten van dat land een commissie, waarbij Conrad Ulrich van Hoensbroek-Guel naar Brussel werd afgevaardigd om daar met vertegenwoordigers van Valkenburg en 's Hertogenrade de wensen van die landen kenbaar te maken. Winand trad toen op namens de ridderschap van Daelhem (6).

Winand was gehuwd met Mechteld van Bongart-Terheiden. Hij overleed in september 1622, zij op 5 oktober 1643 (7). Wij hebben in de tweede bijdrage reeds gezien dat hun zoon Hans Adolf in 1623 de heerlijkheid Sint-Maartensvoeren verwierf. Op 7 augustus 1626 werd ze door de aartshertogin Isabella voor 310 gulden aan Mechteld verpand (8).

Waarschijnlijk heeft haar zoon deze heerlijkheid aan haar overgedragen bij wijze van weduwgeld. Ditzelfde kan dan gelden voor Eysderbosch, blijkens de opmerking bij de verheffing in 1623 gemaakt. Het is moeilijk aan te nemen dat de nieuwe heer toen nog minderjarig was.

Winand en Mechteld zijn in de oude kerk van Mheer begraven. Ook hun steen lag in de vloer. Thans bevindt zij zich in de muur van de familiekapel tegenover die van Gerard en Agnes Huyn. De tekst van deze steen is echter zo versleten dat er bijna niets meer van te onderscheiden is. Hij is ongeveer 2.5 x 1 meter en draagt geen beeltenis maar aan het bovenind enige versierselen en emblemen, daaronder een alliantiewapen: Imstenraedt-Mheer en Bongart-Heyden. Hieronder bevindt zich een groot medaillon, waarop nog slechts te ontcijferen is 1622 en verderop *fraw* . . . Bongart..

Uit het huwelijk van Winand en Mechteld zijn de volgende kinderen bekend (merk op, hoe jong de meesten gestorven zijn):

1 *Hans Adolf* die volgt.

2 *Gerard*. Reeds Le Fort had hem genoemd met het sterfjaar 1630 en de opmerking dat hij in dienst van de keizer gesneuveld was. In het testament van Hans Adolf dat straks ter sprake komt, vermeldt hij zijn broer Gerard en schrijft een jaargetijde voor op 30 september. Hiermee is dan ook een tekst verklaard die tot nu toe moeilijkheden gaf en waarvoor Goossens geen oplossing wist. In het reeds meer genoemde nekrologium van Hoogcruts wordt er op 2 september gezegd (ik vertaal):

Verjaardag van de edele en hoogadelijke Gerard van Imstenraedt van Mheer, voor wien wij 100 brabantse guldens gekregen hebben en daarmee hebben wij vier roeden land gekocht *in die Omet* onder Teuven. Hij overleed de tweede van deze maand in het jaar 1631 (9).

3 *Winand*, die volgens Le Fort reeds jong te Maastricht overleed.

4 *Maria Catharina*. Volgens Le Fort huwde zij in 1629 Winand van Eynatten van Wedenau heer van Etwijler (Eschweiler?) en vervolgens Hendrik Willem van Leeraedt (Leerodt). Dit tweede huwelijk is ook van elders bekend. Er werden drie kinderen uit geboren, twee dochters en een zoon. Maria Catharina is vrij spoedig overleden, want Hendrik is een tweede maal gehuwd, en wel met Joanna Francisca van Cortembach te Helmond (10). In het testament van Hans Adolf wordt Maria Catharina genoemd, zij het ook dat de familierelatie niet vermeld wordt, zoals bij Gerard wel het geval is.

5 *Agnes*, die als kind overleed (aldus Le Fort).

IX HANS ADOLF. Deze laatste Imstenraedt heeft ongetwijfeld al zijn voorvaderen in macht en invloed overtroffen, alsof er een apotheose moest komen vóór het geslacht uit de geschiedenis verdween. We hebben reeds zijn „landhonger” kunnen nagaan, toen wij de bezittingen der familie bespraken. Reeds op 11 januari 1623 verwierf hij de heerlijkheid Sint-Maartens-Voeren. Successievelijk liet hij de oude familielenen verheffen; op 7 juni 1623 het huis van Mheer voor het hof van Limburg, 16 september Eysderbosch voor het hof van Valkenburg, 22 maart 1624 Overstrijthagen en vijf jaar later op dezelfde dag de hof Imstenrade.

In 1638 verwierf hij Slenaken, dat hij twintig jaar behield, in 1643 de heerlijkheid Aubel en in 1665 het Heufken onder Klimmen. Daarmee zijn dan nog maar de voornaamste aanwinsten gegeven.

Verder weten wij niet veel uit het leven van deze heer die als eerste, zich baron of *vrijheer van Imstenrat* noemde. Zijn rol in de politiek kunnen wij enigzins nagaan in de Statenverslagen van Daelhem. Zijn bestuur van Mheer biedt geen bijzondere feiten. Onder zijn bewind beginnen de twisten met de Jesuïeten van Maastricht over de tienden die dezen gedeeltelijk van de oude tiendheffers hadden overgenomen. Het geschil is pas na de dood van Hans Adolf door zijn weduwe bijgelegd, echter zó dat zij praktisch als de winnende partij uit de strijd kwam. Onder de familie de Loë zijn de moeilijkheden weer opnieuw begonnen.

In de wisselende suksessen der strijdende partijen, Spaanse en Staatsen, toonde hij zich zeer omzichtig, zodat hij de ene tot vriend hield, zonder zich de ander tot vijand te maken. Op 31 januari 1643, dus op het allerlaatst van de tachtigjarige oorlog, kreeg hij van de Spaanse luitenant-gouverneur van het garnizoen in Navagne, Francois de Maisières, verlof om bij wijze van sauvegarde een *Staatse* trompetter op zijn kasteel te herbergen (11).

Het is niet vreemd dat iemand die zo gemakkelijk geld uitgaf, ook edelmoedig was tegenover anderen. De kerk van Mheer bezit nog steeds een kunstig bewerkte monstrans met op de voet het alliantiewapen Imstenradt-Loë, een geschenk van Hans Adolf en zijn echtgenote. De schutterij van Simpelveld bezit een koningsplaat van 1634 die geschonken is door de heer van Mheer als beloning voor de dappere houding welke de schutterij betoond had tijdens een overval op de processie (12).

Hans Adolf was gehuwd (volgens Le Fort in 1633 of '35) met Christina Sophia de Loë uit Wissen (Rijnland). Dit huwelijk is kinderloos gebleven. Daar er geen mannelijke telgen meer waren uit de rechte tak zou het geslacht met Hans Adolf uitsterven. Daarin moest worden voorzien. In die tijd waren er nog twee linies Imstenraedt, die men blijkbaar heeft willen weren. Winand heeft daar reeds moeilijkheden mee gehad, zoals blijkt uit een dokument uit 1601 dat zich in het familie-archief bevindt. Hans Adolf trof daarom tijdig de nodige maatregelen. Op 1 maart 1663 liet hij officieel zijn testament opmaken. Daarvan zijn twee door de schepensbank van Mheer geauthenticeerde kopieën aanwezig in het familie-archief. Bovendien nog twee autentieke kopieën van de koninklijke goedkeuring, verleend door Philips IV van Spanje. Ik zal het testament hier resumeren.

Johan Adolf, zoals hij hier genoemd wordt, wil begraven worden zonder praal en praal. Aan de armen van Mheer en Sint-Maartensvoeren moet bij wijze van aalmoes brood worden uitgereikt op de dag der begrafenis. Verder moeten er duizend Requiemmissen gelezen worden. De kathedraal van Luik krijgt één pattacon en de kerk van Mheer een flink legaat. Dan volgen enkele fundaties in de kerk van Mheer. Elke week moet er donderdags tussen 7 en 8 uur ter ere van het H. Sakrament een mis gezongen worden, waaronder het Allerheiligste is uitgesteld en na de mis moet daarmee de zegen gegeven worden. Op zaterdag moet er een Mis ter ere van O.L. Vrouw gelezen (of gezongen?) worden op het hoofdaltaar,

terwijl er nog een stille Mis moet zijn in de kapel van O.L. Vrouw. Na deze missen moet degenen die ze gelezen heeft de psalm *De profundis* (ps. 129) gaan bidden op het graf van Hans Adolf tot lafenis van diens ziel, van die van zijn echtgenote en van zijn voorouders. Voor al deze fundaties worden enige pachten beschikbaar gesteld in *Streverstrup* (Streversdorf) in het hertogdom Limburg.

Daarna volgen enkele legaten aan de kerken van Mheer en Sint-Maartensvoeren voor verscheidene Missen:

1 voor *Winand van Imstenraedt*, Johans vader, op 19 september.

2 voor *Mechteld, vrijvrouw van den Bongaerd*, zijn moeder, op 5 okt.

3 voor *Gerard van Imstenraedt*, zijn broer, op 30 september.

4 voor *Maria Catharina van Imstenraedt* op 14 april.

5 voor hemzelf en zijn echtgenote na hun beider dood.

Al deze Missen moeten gezongen worden en geassisteerd door diaken en subdiaken.

Dan volgt een lange verklaring van enkele door hem zelf verrichte transakties, zodat men zijn weduwe daarvan niet zou kunnen betichten. Het belangrijkste punt uit dit testament is wel de regeling omtrent de erfopvolging. Philip Christoffel van Loë, zoon van Bertram de Loë heer van Conradsheim, wordt tot universeel erfgenaam aangesteld. (Deze Philip was een oomzegger van Christine, Johans echtgenote). Daaraan waren enkele voorwaarden verbonden:

„naementlyck dat hij sal moeten aennemen gebruycken ende publyckelyk voeren de toenaem ende waepen mijns testateurs te weten van Imstenraet alsoe nochtans dat hij deselve voeraen stellende sal moegen carleren met die geene van syne atcompste”

Zulks geldt dan voor hem en zijn mannelijke en zelfs vrouwelijke erfgenamen, in het geval dat er alleen maar dochters zouden zijn. Er volgen dan nog enkele regelingen van dien aard. Dan komt weer een hele reeks van aalmoezen. Men zal 12 pattacons moeten geven aan de Kapucijnen van Maastricht, evenveel aan de Augustijnen en Dominicanen aldaar en aan de Minderbroeders van Lichtenberg (Slavante); de Clarissen van Aken kregen zelfs 50 pattacons. Alles met beding dat zij voor hem zullen bidden.

De executeurs testamentairs zullen zijn *Johan Arnoldt vrijheer van Leerodt*, domheer van de kathedraal van Luik, *Hendrik van Leerodt* (is dat de vroegere echtgenoot van Johans zuster Catharina?), *Bertram van den Bongaert van Wijnantsraedt en Paffendorf* en *Bertram van Loë en Wissen*.

Mocht het echter gebeuren dat Christine zou hertrouwen en kinderen krijgen, dan zouden die de „conquesten int geheel beërven” met terzijde schuiven van Philip Christoffel de Loë. Deze laatste geste zal meer een beleefdheid jegens de toekomstige weduwe geweest zijn, want zijn echtgenote was toen al zo jong niet meer. Veeleer zou men zich kunnen verwonderen, dat de kinderen van zijn zuster niets erfden, ofschoon deze toch minstens in de vrouwelijke lijn het geslacht konden voortzetten. Hans Adolf stierf op 16 april 1668. Hij werd in de kerk van Mheer begraven. Zijn „treurende weduwe” liet een monumentale tombe op zijn

graf plaatsen. Blijkens een attest van de schepenbank is het testament uitgevoerd. Philip Christoffel de Loë nam het bestuur der heerlijkheden op zich en verbleef minstens bij tijd en wijle in Mheer. De weduwe Imstenraedt woonde daar tot haar dood. Zij beheerde blijkens vele rekeningen zelf de goederen en zette de strijd over de tienden onverminderd voort, tot deze in haar voordeel beslecht werd. Zij overleed op 28 juni 1693 en werd naast haar echtgenoot begraven. Op de grafsteen kan men zeer goed zien dat de datum van haar overlijden later is bijgebeiteld, in een minder fraaie letter; het evenwicht is er door verstoord. Men vindt deze tombe in het westertransept der tegenwoordige kerk. Zij is 2.3 à 3 meter hoog, in renaissancestijl. Op de top ziet men de wapens van Imstenraedt-Mheer en Loë-Wissen in één wapen verwerkt. Links en rechts bevinden zich twee kolommen, met elk acht wapenschilden. In het middenstuk bevond zich een grote koperen plaat. Men weet nog te vertellen dat zij met de Franse Revolutie verdwenen is, maar waar zij gebleven is of wat er op stond, is niet meer bekend. In het onderstuk staat een latijnse tekst gebeiteld. Zoals het monument er nu staat, is het ontlusterd en toch maakt het nog een grootse indruk. De tekst luidt:

D. O. M.
 PERILLUSTRI DOMINO JOANNI ADOLPHO BARONI
 D'IMSTENRAEDT DOMINO TEMPORALI IN MERHR.
 STO MARTINO AD FURAM ET AUBEL ETC.
 DOMINA CHRESTINNA SOPHIA BARONISSA DE LOE ET
 WISSEN VIDUA MOESTA POSUIT.
 OBIIT ILLE AO 1668 16 APRILIS
 HAEC VERO AO 1693 28 JUNII REQUIEESCANT IN PACE.
 AMEN.

Hetgeen in het nederlands betekent: Aan den allerhoogste God. Voor den zeer illustere heer Johan Adolf baron van Imstenraet, tijdelijk heer in Mheer, Sint-Maartensvoeren en Aubel enz. heeft Vrouwe Christina Sophia barones van Loë en Wissen, zijn treurende weduwe dit monument geplaatst. Hij overleed in het jaar 1668 op 16 april, zij in het jaar 1693 op 28 juni. Dat zij rusten in vrede. Amen.

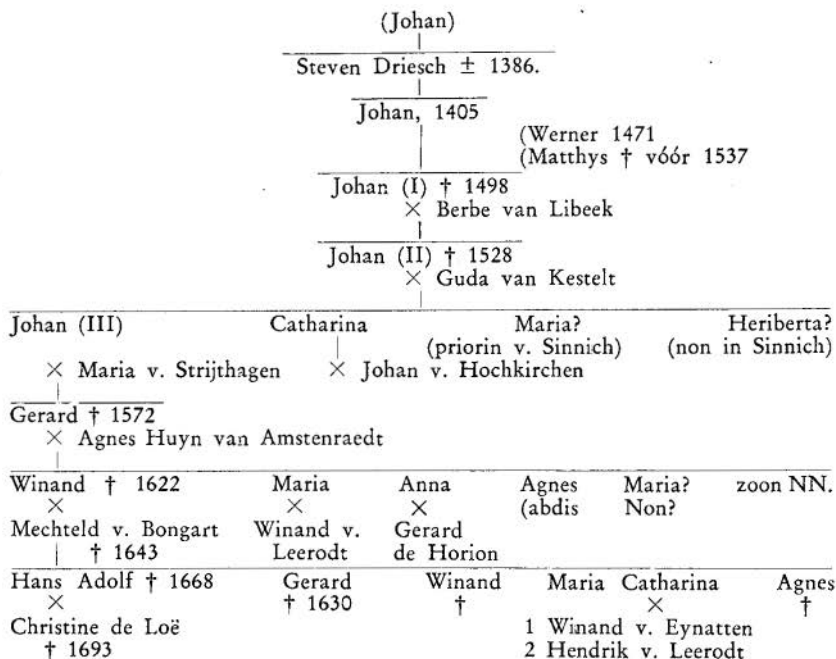
De Loë's van Wissen hebben zich trouw aan de gestelde voorwaarden gehouden. Zij noemden zich sindsdien De Loë-Imstenraedt. Philips' zoon kreeg zelfs de namen Johan Adolf. Vooralsnog bleef het stamhoofd in Wissen wonen. Het werd echter een traditie dat, wanneer de vermoedelijke erfgenaam in het huwelijk trad, hij zich met zijn echtgenote in Mheer vestigde. Sinds de Franse Revolutie werden de goederen zo gedeeld, dat één der kinderen Mheer verwierf. Sindsdien woonden zijn opvolgers op het aloude kasteel tot aan de dood van de vorige baron in december 1942. Sommigen waren burgemeester van Mheer. Een ogenblik is er sprake van geweest dat de familie die Imstenrade reeds eerder had opgegeven, ook het kasteel van Mheer zou opgeven. Toen namelijk in het begin dezer eeuw vele franse religieuzen hun vaderland verlieten tengevolge van de wetten van het ministerie Waldeck-Rousseau, heeft de toenmalige baron van Mheer (die kort te voren het kasteel Terworm had laten bouwen) de Benediktinessen van Wisques (Pas-de-Calais) het kasteel van Mheer aangeboden. Op 8 augustus 1901 kwam de abdis met enkele reisgenoten

een kijkje nemen, maar het kasteel viel niet in de smaak. De voorgevel van thans stond er nog niet. Het was voor de zusters een tegenvaller, want het land beviel haar des te meer. Kort nadien hebben de zusters zich in Oosterhout gevestigd.

Na de laatste oorlog heeft het kasteel voor andere doeleinden gediend totdat met Pasen 1959 een jonge telg uit het geslacht Loë de onderbroken traditie is komen voortzetten.

C. Damen OSB.

Geslachtstafel der familie van Imstenraedt.

Aantekeningen.

- 1 Publications, respectievelijk t. 35 (onder Mheer); t. 55; tt. 68 (Imstenrade) en 69 (Mheer).
- 2 H. W. J. DOHMEN, *Uit het verleden van de Geleenhof*, in *Oranje-Nassau-post* 1959 (oktober), 410. cf mijn korrektie in de vorige bijdrage, aangaande de Geleenhof.
- 3 J. HABETS, *Listes des engagères etc.* Publications, t 25 (1889) 369.
- 4 W. GOOSSENS, *Het klooster van het H. Graf te Hoogcruts en de lijst zijner stichtingen en jaargetijden*, Publications, t 55 (1919) 98.
- 5 J. B. SIVRE, *Het necrologium der adellijke abdij van O. L. Vrouwmunster te Roermond*, Publications t 13 (1876) 246.
- 6 E. SLANGHEN, *Een blik op Valkenburg en andere landen van Overmaas etc.* Publications t. 15 (1878) 479.
- 7 VRIJDAG, noot 3 meent dat Winand stierf op 19 september, met een verwijz naar de grafsteen; noot 14 citeert hij het sterfregister van Mheer (RA Maas-

tricht): „Anno 1643 den 5 october is in den heere ontslapen die Edele Mech-
teld van den Bongard zur Heiden Vrouwe van Mheer ende Sint Martens-
fourèn.”

- 8 J. HABETS, *Liste des Engagés etc.* Publications, t. 25 (1889) 368.
- 9 GOOSSENS, *Hoogcruts etc.* Publications t 55 (1919) 98 met noot 1.
- 10 J. HABETS, *De Loonsche Leenen in het tegenwoordige hertogdom Limburg*,
Publications t 8 (1871) 30 en 32. Zie ook A. M. FRENKEN, *Helmond in
het verleden* I, 139 en Jac HEEREN, *Geschiedenis van het kasteel-raadhuis
en de heren van Helmond*, 223, die het tweede huwelijk van Hendrik reeds
in 1648 stellen. Habets daarentegen ± 1658.
- 11 RA Maastricht L.v.O. Heerlijkheid Mheer.
- 12 H. KAMPS, *Het oude Gregoriusgilde te Simpelveld*. Bulletin Heerlen
. IV (1954) 99 en volgende.

Inkwartiering in Hoensbroek

tijdens de

OOSTENRIJKSE SUCCESSIE-OORLOG

BELGIË wordt het slagveld van Europa genoemd en Limburg is een van de toegangspoorten tot dit slagveld. Het zag in de loop der tijden, vooral in de 16de, 17de en 18de eeuw, veel legers komen en gaan. De doortocht en nog veel meer het verblijf van een leger was voor de streek een ramp. De bewoners hadden te zorgen voor onderdak en onderhoud der troepen en te voorzien in allerlei andere zaken als het doen van vrachten. Daarnaast hadden zij de uitspattingen der soldaten en de willekeur der officieren te verduren.

Vooraf in de laatste jaren van de Oostenrijkse Successie-oorlog had Zuid-Limburg daarvan te lijden. De laatste fase van deze oorlog werd uitgevochten om Maastricht. Op 2 juli 1747 werden de Oostenrijkers en hun bondgenoten, waartoe ook de Republiek der Verenigde Nederlanden behoorde, bij Lafeld, 5 km. ten Z.W. van Maastricht verslagen. Ze trokken zich onder dekking van deze vesting terug op de oostelijke oever van de Maas, terwijl de Fransen het grootste deel van België veroverden en zelfs tot in de Republiek doordrongen en Bergen-op-Zoom veroverden. Een deel van het Franse leger bleef Maastricht bedreigen, dat in het voorjaar van 1748 ingenomen werd.

Reeds vroeg in het najaar van 1748 werden de Oostenrijkse troepen in Zuid-Limburg in het winterkwartier gebracht. In Hoensbroek werden ingekwartierd 118 man van het regiment van Wurmbbrandt, onder bevel van majoor Kuckelsky, de luitenant graaf Petazzi en de vaandrig Feuchtinger.

De inkwartiering heeft geduurd van 8 september tot 23 maart. Van de

door deze inkwartiering veroorzaakte kosten heeft J. W. Franssen, secretaris der heerlijkheid, nauwkeurig aantekening gehouden en daaruit blijkt, dat de majoor Kuckelsky nog al veeleisend was. Hij nam geen genoegen met de hem van landswege toegekende verzorging.

Majoor Kuckelsky werd ondergebracht in Lotbroek, maar daar beviel het hem niet. Zonder het gemeentebestuur er in te kennen verhuisde hij de vierde dag naar de Limpens, waar hij het er blijkbaar goed van nam. Niettegenstaande, dat door het Landsbestuur was bepaald, dat voor het onderhoud van een majoor slechts 1 gulden en 10 stuiver mocht berekend worden, betaalde het gemeentebestuur voor alle noodzakelijkheden van de majoor, zo in kost en drank en anderszins, voor de maand september 101 gulden 15 stuiver. Daarbij had men op 13 september „nog enig vlees en gepelde gerst” voor de majoor te Sittard gehaald voor de som van 4 gld. en 9 st. en op 16 september „enige vis” ook te Sittard gehaald voor de som van 2 gld. en 7 st.

De heer Kuckelsky was echter met goede verpleging alleen niet tevreden: hij wilde weten, „wat douceur hem de gemeente wilde doen boven hetgeen hij van landswege te verwachten was”. Het gemeentebestuur had hier echter geen oren naar. Toen begon de majoor de burgemeester en de goede ingezetenen op allerlei wijzen te vexeren. Hij gaf geen verlof om de soldaten van kwartier te laten verwisselen, waardoor de ene groep ingezetenen boven hun contingent belast werden en andere niet in de gelegenheid waren om hun bijdrage in natura (door het verstrekken van kost en inwoning) te voldoen. Dan beval hij, dat de wachten moesten verdubbeld worden en gehouden op twee afzonderlijke plaatsen met extra uitgaven voor huur, vuur en licht. Verder eiste hij dagelijks een aantal gidsen en bodes, die zowel te paard als te voet onder allerlei frivole pretekten werden uitgezonden naar Sittard, Maastricht, Aken, 's-Hertogenbosch en andere plaatsen. Ook verlangde hij behalve kolen nog hout voor zijn keuken.

Om aan de vexatiën een einde te maken, trad het gemeentebestuur op 27 december met hem in onderhandeling. Men kwam overeen, dat de gemeente zou betalen 25 gld., die de majoor aan de heer de Limpens schuldig was en dat hij in het vervolg 3 pistolen (15 gld.) per maand extra zou ontvangen.

Daarop stond hij toe, dat de kwartieren verwisseld werden. De wacht werd gereduceerd tot 4 man en ook de andere plagerijen hielden op. Maar toen men hem op het einde van de maand januari de overeengekomen 3 pistolen wilde betalen, beweerde hij, dat men hem 4 pistolen per maand beloofd had, waarop de burgemeester zeide, dat zij 3 pistolen waren overeengekomen en dat hij niet gemachtigd was hem meer te geven. Daarop werd hij door de majoor bars weggezonden met de mededeling, dat zij wel zouden merken, wat er op zou volgen. Nu volgde weer hetzelfde spelletje met verdubbeling der wachten en de andere plagerijen, zodat men tenslotte genoodzaakt was hem 4 pistolen per maand te geven. Zo kostte het verblijf van de majoor tot einde maart de gemeente 180 gld. extra, boven de andere uitgaven.

Behalve de reeds genoemde bedragen werden voor de majoor uitgegeven voor :

verblijf van de auditeur (voor een onderzoek)	1 gld.
de dubbele wachten	166 gld.
de wachtstove ten huize van Hendrik Fonke, ten tijde, dat de majoor op Lotbroek was, gedurende 4 dagen	4 gld.
een tweede wacht die de majoor in een ander huis wilde hebben, bij Merten Custers gedurende 20 dagen	20 gld.
de wachtstove ten huize van Joes Bruls van 12 sept. tot 23 maart (1 schilling 10 stuiver per dag)	134 gld.
een tweede wacht bij Joes Bruls	32 gld.
een lamp	5 gld. 2 st. 1 oort ¹⁾
een tijn (tobbe) en een emmer om zijn muilezels te drenken	2 gld. 1 st.
79 pond kaarsen	53 gld. 9 st.
4 karren kolen	71 gld. 9 st.
4 vrachten hout voor de keuken v.d. majoor	85 gld. 10 st. 1 oort
papier	1 gld. 10 st.
vederen (schrijfpennen)	6 oort

Het totaal der voor de majoor gemaakte kosten bedraagt 720 gld. Daarbij komt nog het onderhouden van 2 bedienden, die op Lotbroek waren gebleven en de jager van de majoor (blijkbaar met vrouw en kinderen) 262 gld.

De inkwartiering van manschappen en officieren, de majoor tegen 1 gld. en 5 st., de luitenant en de vaandrig tegen 1 gld., de soldaten en de vrouwen tegen een halve gulden en de kinderen tegen 5 st. gerekend kostte 6.960 gld. en 10 st.

Voor vuur en licht betaalde men nog voor de luitenant gedurende 61 dagen 30 gld. 10 st. en voor de vaandrig gedurende 126 dagen 63 gld.

Verder was er nog geleverd aan legerstro en „hexel” (= haksel) voor zes paarden en twee ezels van de officieren voor 107 gld. 12 st. 2 oort.

Dan was er tijdens het winterkwartier in Hoensbroek een militair hospitaal, waarvan de inrichting aan de gemeente 558 gld. 1 st. kostte.

Behalve deze uitgaven had de gemeente nog rekeningen over leverantiën aan andere delen van het leger en over vrachten met kar en paard voor een bedrag van 7.878 gld. 8 st.

De genoemde bedragen zeggen ons op het ogenblik heel weinig, doch als men weet, dat toen in normale tijden de opbrengst der belasting voor Hoensbroek ongeveer 3.000 gld. per jaar was, dan begrijpt men welke zware, ja ondraagbare lasten de oorlog onze voorouders oplegde.

1) 4 oort = 1 stuivcr.

TER VEURDT

(ONDER HOENSBROEK)

SLANGHEN is in zijn beschrijving moeilijk te verstaan. Uit hetgeen wij hebben opgediept, stellen wij het volgende vast.

Als tweede zoon van Johan van Hoen (Heer tot Beverst, Velroux, Plenevaulx en Visscherweert en eigenaar sinds 1467 voor de helft van de heerlijkheid ten Broecke) ontmoeten wij Nikolaas Hoen van den Broeck. Hij was gehuwd met Maria van Wilre en wordt door Slanghen (omstreeks 1500) genoemd als stichter van de linie van Ter-Veurdt. Deze Nikolaas had een zoon, genaamd Johan, die op zijn beurt weer een zoon had genaamd Johan. En met deze laatste zijn wij dan bij de reeds eerder genoemde Johan, die 1558 vermeld werd.

Uitgaande van deze laatste ontmoeten wij dan de volgende genealogie. Johan Hoen tot der Veurdt en Visscherweert was gehuwd met Catharina van Horrsch tot Braeckel. Hij was eigenaar van Ter-Veurdt en overleed omstreeks 1587. Na zijn overlijden ging de eigendom over op zijn zoon George Hoen tot der Veurdt en Visscherweert.

Genoemde George, die overleden moet zijn vóór 1611, was gehuwd met Maria van Brembt (Brempt) genaamd Leeck. Het echtpaar had één kind: Catharina.

Deze dochter huwde met Godenoel (Gondulphus) De Lamboy tot Croonendael. Uit dat huwelijk werd één zoon geboren: Johan Frederik De Lamboy tot Croonendael. Zijn moeder, Catharina, overleed in 1612. De genoemde Johan Frederik overleed vóór of omstreeks het jaar 1633.

Godenoel De Lamboy tot Croonendael bleef na het overlijden van zijn echtgenote het huis Ter-Veurdt bewonen, sinds 1612 als vruchtgebruiker en overleed aldaar in 1638.

Slanghen noemt de zoon Johan Frederik ook als Hans Frederik van Lamboy, omstreeks het jaar 1623 gestorven zijnde. Wij mogen de conclusie trekken, dat deze zoon als enigst kind ongehuwd overleden is en deze familietak dus met hem uitstierf.

De blote eigendom van Ter-Veurdt kwam door deze gebeurtenis terug bij de familie Hoen van Ter-Veurdt, waarvoor wij moeten teruggaan naar de volgende afstammingslijn.

De reeds eerder (1558) genoemde Johan had een ongehuwde zuster, die als kloosterdame overleden is. Hij had voorts één broer, nl. Willem Hoen van Ter-Veurdt, die overleden moet zijn vóór 1570. Deze Willem was gehuwd met Catharina van Benzenrade.

Uit dat huwelijk werden twee kinderen geboren, nl. Lambert Hoen van Ter-Veurdt, die ongehuwd overleden is en Anna Hoen van Ter-Veurdt, die naderhand huwde met Johan van Spies tot Ehrenstein.

Deze Anna Hoen van Ter-Veurdt erfde als enige rechtstreekse nakomlinge de eigendom van Ter-Veurdt. Wij nemen aan, dat dit plaats had in 1623. Het vruchtgebruik bleef, zoals gezien, aan Godenoel De Lamboy tot Croonendael.

In 1633 kwam Ter-Veurdt door koop terug in de eigendom der familie van Hoensbroeck. Volgens Slanghen werd de verkoop voor het leenhof te Hoensbroeck gerealiseerd 17 november 1633. Verkoper was Jonker Johan Spies en koper Baron Adriaan Heer van en tot Hoensbroeck. Zoals gezien overleed de vruchtgebruiker Godenoel De Lamboy tot Croonendael in 1638. Toen verkreeg de familie van Hoensbroeck de volle eigendom.

Met het overlijden van de vruchtgebruiker raakte Ter-Veurdt onbewoond. Weilanden, landerijen en beemden werden verenigd met die van de Aldenhof, eveneens eigendom der familie van Hoensbroeck. Zodoende kwam Ter-Veurdt in verval. Het zou echter nog tot omstreeks 1750 aanlopen eer het huis afgebroken werd. In de loop der jaren werden de gronden omgeploegd en op andere wijze bewerkt.

Slanghen schreef 1859 :

„Wanneer gij dus van de kerk af, dwars over de Klooster- en Vlatterstraat (nu Nieuwstraat) het voetpad (nu Wilhelminastraat, Eikenweg en Terveurdweg) volgt, dat naar de Kouman (Koumen) leidt, en aan gene zijde van den Eikenberg, op de thans genaamde Rodolve Dem, ter regter en ter linker hand gronden ontmoet, die, door hunne ligging de aangevulde vischvijvers nog eenigszins verraden, wanneer gij daar een uitgestrekt weiland aantreft, door regte lijnen in meerdere perceelen verdeeld en op het zuider uiteinde van deze lijnen, bij het beroeren van den grond, leijen, ruwe steenen, verroeste spijkers en dergelijke kleinigheden tegenkomt, denk dan dat het de overblijfselen zijn van het huis van Ter-Veurdt, de zetel der vroegere Ridder van dien naam.”

De door Slanghen bedoelde gedeeltelijk gevulde visvijvers achter de Eikenberg hebben wij in vroeger jaren nog wel gekend. De gemeente Hoensbroek gebruikte deze later tot het storten van vuilnis en ze zijn nu geëgaliseerd.

Rechts en links van het door Slanghen bedoelde voetpad (nu straten en wegen, zoals gezien) wordt nu gevoetbald. Aan de Demstraat, de vroegere dam, staat nu een dubbele rij woningen.

Een stuk geschiedenis van het oude Hoensbroek werd hiermede afgesloten. Wat in de loop der eeuwen door verkoop, erfenis, deling, enz. tot kleine stukken grond versnipperd werd, vindt men nu, rechts van het „voetpad” weer aan elkaar gelijmd. Het wordt weer één grote oppervlakte. Straks zal het waarschijnlijk weer grotendeels volmaakt zijn als het grote sportparkplan verwezenlijkt wordt. Het sportparkplan „Ter-Veurdt”.

Hiervoor noemden wij reeds de „Terveurdweg”. Reeds op 2 juni 1921, bij zijn besluit no. 17, stelde de gemeenteraad van Hoensbroek deze straatnaam vast. Zodoende blijft, ook voor de toekomst, deze naam behouden.

Analecta.

1. Onder de Mancamer (Leenhof) van Hoensbroeck behoorden de volgende „Achterleenen”, als: „7e 't Huys ende hof genaempt Ter-Voirdt met zijne wijeren, ackerlanden, weyden ende beempden”, grootleen gelegen onder Hoensbroeck.

2. Nikolaas Hoen, stichter der linie Ter-Veurdt (\pm 1500) was voor de helft deelgerechtigd in de eigendom der heerlijkheid ten Broecke.
3. Onder de „kyffliche Saecken” (vechtpartijen) die gediend hebben voor het „Voogdgeregt” te Hoensbroek (1549) wordt vermeld Joncker Willem Hoen van der Vurdt tegen Jacob Hane: „metzer ouyt en wonden”.
4. Johan Hoen tzu Vuert was (1568) leenman van het leenhoff Valkenborch.
5. Onder de bank van Heerlen stond het leengoed (de hof) Ter-Veurdt getaxeerd op 52 gld 0 stuiver (1570).
6. Jufvrouw Anna Hoen van Ter-Veurdt was eigenaresse van Prickenis (onder Voerendaal). Zij had tot man en mombler Jan Spies, Heer van Sweinheim en Ehrenstein.
7. De Akerweg leidde oudtijds „over de Butting langs de Hoeff, voorbij het kasteel Ter-Veurdt” naar Heerlen. In 1859 waren de sporen daarvan al gedeeltelijk verdwenen.
8. In 1853 vond men ter plaatse, waar het huis Ter-Veurdt gestaan heeft, zilveren munten uit het tijdvak 1470—1590. De oudste droegen het stempel van David van Bourgondië (bisschop van Utrecht), van Karel de Stoute en Filips de Schone (Hertogen van Brabant). De jongste waren: daalders van Keulen, Kampen, Deventer en Zwolle, van Margaretha van Brederode (abdis van Thorn), van Philip van Montmorency (Graaf van Horn en Heer van Weert), van de Graven van Bronchorst-Batenburg, Mansfeld, e.a.
9. Nu, na 1956 graaft men ter plaatse met de modernste middelen: met draglines en bulldozers. Men zoekt niet meer naar oude munten en resten van een kasteel.

P. A. H. M. PEETERS

HISTORISCHE CHRONIEK

AANWINSTEN VOOR HET GEMEENTE-ARCHIEF VAN HEERLEN

Onlangs heeft het gemeentebestuur van Heerlen, ter blijvende deponering in de centrale archiefbewaarplaats, een omvangrijke schenking in ontvangst genomen van mevrouw H. Hennen-Lintzen, alhier. Naar zijn aard is deze overdracht te onderscheiden in *archieven* en *historisch documentatie-materiaal*.

De archieven bevatten o.m.: tal van authentieke afschriften van besluiten, uitgegaan van de hoofdschepbank Heerlen; originele notariële akten, opgemaakt door Heerlense notarissen en Heerlense familie-archieven (17e—19e eeuw).

Het historisch documentatie-materiaal omvat o.a. fotokopieën van Heerlense archieven, elders berustende, vanaf de 16e eeuw; situatietekeningen van oude huizingen, gelegen in het historisch Heerlener land; een fotoalbum van oud-Heerlen. Voorts kan hieraan nog worden toegevoegd een serie boekwerken, die op Heerlens verleden en aangrenzend gebied betrekking hebben alsmede oude prentbriefkaarten, bidprentjes en topografische kaarten.

L. v. H.

Historische Kring "HET LAND van HERLE"
Sekretariaat: Gemeente-Archief, Heerlen

=====

L.S.

Heerlen, datum postmerk

Terwijl wij de eer en het genoegen hebben, U hierbij het eerste nummer van de TIENDE jaargang van ons "BULLETIN" te doen toekomen, richten wij ons tot U met een klein verzoek, ons overtuigd houdend van Uw welwillende medewerking:

Wilt U een dezer dagen aan onze Penningmeester, via girostorting ad. f. 3,-, het abonnementsgeld 1959 laten toekomen? Voor de te nemen moeite zeggen wij U gaarne dank!

Eventueel gebruik van deze gelegenheid, voor toevoeging van f. 3,- voor de lopende jaargang, zullen wij o.m. om administratieve redenen zeer waarderen. (Postrek. Penningm.: F.X.Schobben, Waubach, 188262)

Het Bestuur.

Aan Mevr./Mhr. *J. H. J. Kuntjens*
Heerlen, Bronnradweg 128 A